

ДАНАС НА ПОЗОРЈУ

10.00–13.00 и 14.30–16.30 часова / СНП, Камерна сцена
Радионица Стеријиног позорја
Функција репертоара у развоју позоришне куће
Модератор: Жељко Хубач

15.00 и 17.00 часова / Новосадско позориште, Мала сцена
Промена на Стеријиним позорју
Јавно читање драма студената драматургије
Академије уметности Нови Сад

Дивна Стојанов: LOVE ME, TINDER

Редитељка: Милана Никић

Читају: Исидора Вичек, Ана Кесеровић, Игор Грекса,
Стеван Узелац, Вукашин Ранђеловић

Марија Пејин: ПЕСНИК, АПАШ И ПРОФЕТ

Редитељ: Иван Вања Алач

Читају: Ана Рудакијевић, Јелена Лончар, Дарија Вучко,
Никола Кнежевић, Пеђа Марјановић, Федор Ђоровић,
Стеван Шербеџија, Милош Лазић, Стефан Бороња,
Александар Сарапа, Стефан Тајбл
Виолиниста: Милан Милановић

18.30 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“

Дани књиге
Боро Драшковић, „Речник редитеља“

(Издавач: Академија уметности, Нови Сад)

Учествују: Боро Драшковић, Никита Миливојевић,
Борис Лијешевић, Лазар Јованов, Весна Крчмар

20.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

Такмичарска селекција

М.И.Р.А.

Битеф театар Београд

Концепт, режија и дизајн сцене: **АНДРАШ УРБАН**

Драматуршкиња: **ВЕДРАНА БОЖИНОВИЋ**

Композиторка: **ИРЕНА ПОПОВИЋ ДРАГОВИЋ**

Костимографкиња: **МАРИНА СРЕМАЦ**

Сценски покрет: **АНИКО КИШ**

Играју

МИРЈАНА КАРАНОВИЋ

СУЗАНА ЛУКИЋ

АНЂЕЛА ЈОВАНОВИЋ

ИСИДОРА СИМИЈОНОВИЋ

ГОРИЦА РЕГОДИЋ

Музичари: **ДАНИЛО ТИРНЕНИЋ** и **ИВАН МИРКОВИЋ**

Представља траје 1 сат и 20 минута

ИЗВЕШТАЈ СЕЛЕКТОРА

Такмичарска селекција

М.И.Р.А. – концепт, режија и дизајн сцене Андраш Урбан, Битеф театар Београд (Србија)

На примарном нивоу уобличена као својеврстан *hotstage* Мири Траиловић, творцу Битефа и „аними мовенс“ Атељеа 212, Урбанова представа нам предочава судбину жене која је водила троструку животну битку: против ригидних идеолошких конвенција, против патријархалних предрасуда о улози жене као лидера, као и против наших парохјалних и анахроних схватања позоришта. Кроз раскошни и болни ватромет ироније, гнева и патње, кроз ренесансни а истовремено аскетски колоплет жанрова, стилова и поступака, потпомогнут фигуром јунакиње која истовремено отелотворује насловни лик, протагонисткињу која је тумачи (Мирјана Карановић) и неког Трећег (сам театар?), Урбан нам баца у лице жестоку и немилосрдну генезу наших друштвених перверзија и позоришних заблуда.

Светислав Јованов

ЕКС ЛИБРИС

Обавезујемо се да ћемо се уметношћу бавити на један други начин.

Да никад нећемо дозволити да се позориште институционализује.

Да се претвори у позориште конвенционалног типа.

Позориште неће имати ансамбл.

Позориштем се нећемо бавити чиновнички.

Позориште нам никада неће бити ухлебљење, него позив.

Играћемо оно што се игра у Европи.

Позориште где се игра авангардна драма, непознати писци.

Позориште где се играју сви жанрови.

(М.И.Р.А.)

КОНЦЕПТ И РЕЖИЈА

**Андраш
Урбан**

Рођен је 1970. у Сенти. Већ са 17 година организује креативно-уметничку радионицу, даје представе, пише сценарија, режира и глуми. Убрзо са вршњацима Ласлом Кесегом и Ђулом Франција оснива уметничку групу AIOWA. Учествоје на семинарима и стручним усавршавањима на којима стице нова знања из модерног сценског изражавања која ће му бити од велике користи у грађењу позоришне каријере.

Студирао је на Академији уметности у Новом Саду у класи Влатка Гилића и режирао у Народном позоришту у Суботици. Деведесетих година напушта студије и враћа се у Сенту да би 2000. дипломирао у класи Боре Драшковића. По завршетку студија започиње његов професионални ангажман у позоришту „Деже Костолањи“ у Суботици, чији је садашњи директор.

Оснива независну позоришну групу под радним именом Ансамбл Андраша Урбана и остварује значајну међународну сарадњу са позоришним трупима сличне, модерне оријентације, првенствено са позориштима суседне Републике Мађарске. Одлази на студијско путовање у Јапан.

Богати редитељски опус Андраша Урбана сведочи о његовом разноликом интересовању: од *Гуштера* (1988) до представе *The Beach* (2008) по мотивима *Ситранца* Албера Камија, пратимо једну позоришну биографију која готово да и нема премца у савременом војвођанском театру. Позоришна публика с великим интересовањем прати позоришне адаптације Бихнера (1992), Шекспира (1992), Дуковског (2000) и Арабала (2001). И када испитује нове театарске могућности (*Falling tree-work demonstration*, 2002) и када се враћа делима домаћих стваралаца (Толнаи 2003, Чат 2004) његов приступ увек је усредсређен ка новинама у изразу, покрету, односно динамици позоришне игре. У првом плану његових експеримената увек су трагања за суштином човековог битисања, а питања која нам Урбан поставља далеко превазилазе устале стереотипе (*Чекајући Гогоа*, 2005, Брехт *The Hardcore Mashine*, 2007). Радознао и различит у разоткривању митова (Брам Стокер, *Дракула – светлости шренушка*, 2006), духовит и забаван (Душан Ковачевић, *Сабирни центар*) Андраш Урбан осећа и живи пулс позоришта и позоришне публике.

Награђен је бројним и значајним наградама на позоришним фестивалима (Битеф, 1992, Фестивал алтернативног театра Мађарске, 2003. и 2004, Стеријино позорје 2011. и 2016, Инфант, 2008) али свакако треба издвојити престижну награду „Мари Јашаи“ која се додељује као најзначајнија награда Мађарске за позоришну уметност чији лауреат постаје 2008.

Мира Траиловић
(Краљево, 1924–Београд, 1989)

У позоришту све треба освајати

„Завршила сам годину дана архитектуре, две године технологије и четири историје уметности, високу филмску школу, средњу глумачку школу, дипломирала музичку академију, била асистент у ЈДП-у, шеф радио драме у Радио Београду, редитељ... Бриљантно сам завршила курс марксистичког образовања.”

Од 1956. до 1987, у Атељеу 212 режира 20 представа по текстовима иностраних аутора. Једини домаћи текст који као премијеру ради у Атељеу је *Чудо у Шарџани* Симовића (Мири Октобарска награда града Београда). Из француске критике о гостовању *Шарџана*: „Мира Траиловић је жена која зрачи. Успела је да очара и саме богове театра. Њен смисао за срећу, за разумевање међу људима и очишћење кроз стварање је заразно... Чудо Траиловић значи обраћати се интелигенцији срца и стећи свуда топло разумевање.”

Бирала је проверено успеле текстове из света и проверено добре глумце Београда. Окруживала се искусним сарадницима, драматурзима (Михиз, Данило Киш, Ђирилов, Борка Павићевић). Умела је да чује примедбе и савете, поседовала музички смисао за динамику, темпо-ритам и поуздан ликовни укус. Уз ретке изузетке, глумце је волела и неговала.

Успешно је режирала више од стотину радио драма, а ТВ драме нешто ређе. У почетку је писала критике, при крају предавала радио режију на ФДУ. Две године (1983, 1984) води чувени Интернационални театарски фестивал у Нансију (Француска) и заслужује Орден витеза реда уметности. Одликовали су је и Немци.

„Прва дама нашег позоришта које свој репертоар бира из часописа *Вој* и *Ел*”, написаће Оскар Давичо. Мира узвраћа да одговор упућује човеку који је познат по својој љубави према домовини и мржњи према људима у њој.

Као управник била је мудра да савлада сопствене амбиције и не граби пре времена. Водила је Атеље 23 године.

Мира и Битеф. Посебно поглавље. Уочи студентских немира у свету и у нас, покренути тако масовну размену идеја – какво предосећање! „Само истрајност у позоришту ставља ствари на своје право место”, рећи ће Мира. Водила је Битеф 23 године. За позориште и културу, Мира је учинила више од више – министарстава. Довела је свет у – Београд, а извезла Југославију у – свет. Социјализам с људским ликом!

Једина жеља која јој се испунила без њеног удела била је да не остари. Умрла је у 65. години. Прерано. / О. Милићевић, Б. Кривокапић, *50 година – Ашеље 212*

„Знам ја шта је бог, ал’ не знам да л’ он зна ко је ко, ко сам ја” (*Let the Sunshine In*, 1969)

Приредила Александра КОЛАРИЋ

РЕЧ РЕДИТЕЉА

Добар дан, уместо збогом

У току процеса на представи често се поставља питање са стране зашто М.И.Р.А. са тачкама, шта значи Мира, никад нису чули за тај акроним, ко су Мире... Одговорим да то значи Међународна Имплементација Радикалне Анархије. Из шале. Ако вам то није довољно, ево шта је Мира Траиловић рекла о томе када су је новинари једном питали хоће ли да се представи: М – као марљива, И – као ирационална, Р – као радосна, А – као ако, баш ме брига. Мира.

У осмој минута живог преноса Милошевићевог митинга Братства и једнства на Ушћу, где су нас све спајали Сава и Дунав – Сава нас међусобно, Дунав нас са светом, појављује се Мира Траиловић на, отприлике, две секунде, па нестаје у швенку... Лепо се обукла, већ је пензионисана, смртно болесна, још ради на стварању Битеф театра, и отишла на скуп, који можемо окарактерисати и као крај једне ере, једног позоришта, то јест једне културе. Готово је, не треба нам више креативни критички интелектуалац, нама треба немислећи човек. Нама треба поданик.

Неко ме пита да ли би Мири Траиловић било опроштено да је преживела. Поиграјмо се с тим како би био артикулисан и социјализован новоосвојени театар да је могла испунити, рецимо, прву етапу од пар година. Кажем, па није јој опроштено ни само то што је била. Изузетна. Сви се слажу да, штагод будемо мислили, сазнали о њој, једно сигурно никад није била: националиста. (...)

Андраш Урбан

ИЗ МЕДИЈА

(...) Познат као редитељ који позориште не доживљава (и не третира) као датост коју на основу већ утврђених конвенција и поступака ваља само испунити одређеним садржајима допадљивим гледаоцима, но као простор у којем је могуће, а заправо и нужно, гледаоцима и њиховом времену постављати конкретна питања која их се најболније тичу, Урбан одлучно истражује (и проширује) границе позоришног израза, преиспитује сценске форме, па је отуда логично што

Иво Андрић и Мира Траиловић

одбија да за јубилеј направи пригодну представу. Резултат је аутентично битефовска провокација каква и приличи сензибилитету фестивала, ма како тај сензибилитет данас дефинисали, дакле Битефа који је, између осталог, на позорницу домаћег театарског живота својевремено извео и самог Урбана. Иако је на први поглед посвећена Мири Траиловић, представа заправо провоцира све који себе сматрају делом овдашњег театарског живота.

Из сцене у сцену, на себи својствен начин – непрестано деконструјући властити управо установљен поступак и перманентно градећи нове структуре – редитељ се наизглед слободно шета (и нас проводи) кроз епизоде из биографије Мире Траиловић, а заправо је стално у садашњем тренутку, показујући гледаоцима да се за све ово време ништа није променило. Урбана не занима да се бави основном матрицом овдашњег друштвеног живота по којој се садашњост непрестано обрачунава с прошлошћу, а актери данашњице за све актуелне проблеме оптужују своје претходнике. Не, он уочава жабокречину духа која је на свим плановима – од елементарних међуљудских односа, преко паланачких и игнорантских опсервација о значају и смислу Битефа, до најделикатнијих ситуација из живота Мире Траиловић – успостављена као темељни модел наше рђаве бесконачности коју непрестано живимо. (...)

Ко је МИРА из наслова овог позоришног пројекта? Траиловић или можда Мира Карановић која, заједно са Сузаном Лукић, Ањелом Јовановић, Исидором Симијонович и Горицом Регодић, игра у представи Битеф театра? Или, на извесан начин, обе ове жене чине наслов. У први мах нам се учини да Карановићева само тумачи лик Траиловићке. Дуги монолог с почетка представе баш на то и упућује. Мира Карановић, наиме, говори о околностима под којим је Мира Траиловић склоњена из Атељеа 212. Но, кад помислимо да Урбан прави неку врсту осветничке представе и на светлост дана износи податке због којих се неко мора застидети, наједном у исповедном монологу препознајемо промену дискурса и текст постепено престаје да се односи на конкретну личност. На Траиловићку. Тада ступамо у простор општости, али и конкретности која превизализира судбину редитељке и некадашње директорке Атељеа 212. А када представа буде начинила пун круг, солилоквиј Мире Карановић о Мири Траиловић са самог почетка добија нови

Мира Траиловић на поштанским маркама

смисао, јер са сцене чујемо актуелни став чаршије о Мири Карановић која својим глумачким ангажманом, наводно, непрестано издаје интересе националне културе. (...)

Александар Милосављевић
(РТС, 3. програм Радио Београда)

Театар без уступака

(...) М.И.П.А. Урбанова, и Мира Мирјане Карановић, већ сада се може рећи, театарски је догађај сезоне у Београду и Србији. Уместо каквог пригодничарског позоришног плетива, враголасто прошараног гдекојим полуапстрактним „авангардним“ искораком, или просевом какве голотиње или неког другог музејског примера трансгресије – јер, браћо и земљаци, ипак је ово Битеф театар, бре! – Урбан и његове (чуј, његове!) глумице испоручују сат и по есенције позоришне луцидности, храбрости и лудости, рекао бих и мудрости, ако та реч није на црној листи. Битеф театар, рођен у грађевини бурне и злокобне историје, настаје у време које мирише на крв, и проходава у доба мрачне регресије и варварства. Аминованог, дакако, од великог дела националне интелелијенције и доброхотних нам конзервативаца који никада нису баш нешто мирисали те Битефе и те њихове скандале... О том крвавом апсурду, о том страшном контексту његовог рођења и првих сезона говори се у представи експресивно, снажно, без сувишне стилизације – оно је само себи стилизација, ако се тако може рећи. Потом, о предисторији „случаја“, о здавању вечитог малограђанина над том неверничком и космополитском андрмољом „која нама не треба“; у антологијској сцени званој „бла-бла“, квинтет глумица тај ће лавез Ништавила приказати у свој његовој гротескности и беди, смешноћи и ужасу. Нижући, карактеристично урбановски, наративно-драматуршке слојеве, комбинујући мотиве, нелинеарно али ни у једном тренутку нејасно или конфузно, представа прича о времену прошлом, полупрошлом и садашњем, са Битеф театром као лајтмотивом или лакмусом за препознавање Беснила. Једна од незаборавних деоница она је у којој глумице репродукују колаж вербалног смећа какво се (и) овде производило и производи на тему (не)националне уметности, (не)авангардног театра и његове (не)разумљивости и (не)релевантности за „нашег човека“, шта год тај наш чово био, а да није тек двоножни инсект који има ћутке радиће на Животињској фарми. (...)

Теофил Панчић (Време, 7. 3. 2019)

ИНТЕРВЈУ

Вида Огњеновић

ауторка и редитељка „Козоцида“

Потцењивање знања води назадовању

Козоцид по тексту и у режији Вида Огњеновић и извођењу Градског позоришта Подгорица, бави се нашом не тако давном прошлошћу. Одмах после Другог светског рата долази наредба „одгоре“ да у селима брдских крајева (Црној Гори, Хрватској, Босни) треба потаманити све козе, јер је приоритет индустријализација земље. Процењено је да би у планинским зонама Југославије требало развити дрвну индустрију. У једном црногорском селу мештани се тешко суочавају с наредбом да требају извршити козоцид, а козе их хране...

У експликацији комада ауторка Вида Огњеновић каже: „Идеја је да се покаже како свака идеологија која се одвоји од човека и постане сама себи и средство и циљ, пропада управо на хуманој равни, чију креативност настоји да укроти.“

Разговарамо након представе о нашем друштву, театру, могућностима промене и изврсној подршци публике коју је представа имала од почетка до краја.

„Козоцид“ је свакако представа која се бави прошлошћу, а расправља о времену нашем. Поводом најаве тостовања ове представе у Србији, у „Културном дневнику“ сће рекли да би се ишло даље, неопходно је разрешити оно што стоји неразрешено, најпре након гледања представе. Иначе онављамо исте грешке.

● Ово је представа која се бави једним моделом понашања, који сам пронашла у нашој, не тако давној, али ипак прошлости, који одјекује и данас у поступцима власти, људи који одлучују. Дан-данас ниједна одлука није расправљена довољно, нису је разматрали они који заповедају и све тако донете одлуке коштају нас друштвених расцепа, друштвених ожиљака, а ту људи испаштају.

Насмејали смо се вечерас себи самима. А кад човек то усје или кад позориште то покрене у човеку, кроз хумор се лишавамо страха. Онај ослобођен страха има храбрости за промену.

● Хтела сам да покажем и гледаоцима и глумцима, о томе смо много разговарали, да се свака глупост преодене у политичку одору и „прими“. Нарочито у диктираним друштвима, идеолошким друштвима где људи као прво, наравно, немају храбрости, јер идеологија почива на забранама. Наводно се одлучује колективно, што нимало није тачно.

Баш као и данас – имамо три нивоа власти, имамо владу, парламент, градске одборе, имамо не знам шта... а опет се одлуке доносе у неким уским круговима. Ми имамо примедбе на те одлуке и стални отпор. То је непостојање дијалога, јер ако заступате другачије мишљење, ви сте непријатељ и противник. Сељак има другачије мишљење, јер му се, као у представи, смиче крдо коза од којег живи, што је потпуно нормално. Треба га послушати, а не кажњавати зато што разумевања за генијалне идеје попут исушивања Скадарског језера – нема. О томе говоримо у представи, али и у власти данас сијасет наших примедби нико не слушава и не узима озбиљно и за сваку примедбу смо кажњавани: губитком посла, непобеђивањем на конкурсима без обзира на стручност.

Реакција публике на представу је врло јасна и тачна. Јасно је да свест о одређеним стварима постоји. Где видити могућности за промену?

● Драгоцена ми је реакција публике. Као што кажу глумци: Публика нам говори да нисмо ђабе крчили. Мени је ово сагласје, овај одлични дијалог с публиком, кад ми публика даје за право у многим стварима. То је највећа могућа подршка. У оквиру овог текста постоји један метаеј о послушности и непослушности. Послушност је, дакако, ђудоредна. Дужност је човека да се, на изванредан начин, понаша по државним законима и законитостима друштва, међутим, не сме бити поткупљив. Не сме га ништа поткупљивати да не примети грешке. Онда стално гледа у земљу, не зна да постоји небо и гледа има ли која травка да је не пропусти. Тај страх, та овчија покорност брани да се икаква промена догоди.

Савијени враћ сабља не сече, то је принцип тирана.

● Тако је. Нека је коза метафора непослушности, отпора, мишљења својом главом, гледања у сунце док пије воду – говорим о спајању двеју супротности. Дотле овца трпи и такоређи добровољно иде на клање.

Позориште свакако доноси жив дијалог који нема цену, у последње време ако говоримо о региону а и шире је врло политичко, то мом доживљају. Како му пројекцирати будућност?

● Нисам пророчица, али видим грешке које се догађају око мене и говорим о њима без икаквог успеха. Страшно смо погрешили што смо потценили знање, а вреднујемо само брзину информисања која нас успављује, не да нам да мислимо. Дотерали смо дотле да не разликујемо лажну вест од праве. Онда може свако да ради с нама шта хоће – да пласира лажну вест на једног најчистијег, најправеднијег човека и тај човек оде низ воду. То су страшне грешке. Ако то не увидимо, ускоро ћемо имати најдепресивније друштво које се може замислити. То ће бити људи који ће ћутати и престати да мисле, гледаће само у екране. Ми ћемо назадовати.

Разговарала Наташа ГВОЗДЕНОВИЋ

Дејан Ђонових

Божо Досије
у представи „Козоцид”

Дужни смо да будемо храбри појединци

Врстан комичар, препознатљивог гласа, одличан Божо Досије у представи *Козоцид* – Дејан Ђонових игра аутентичну менталитетску фигуру поратног времена у које је смештена радња комада... После представе, добро расположен због изузетног пријема представе, говорио је о њеној теми, раду, слогану фестивала, и о томе како из пукe размажености нисмо храбри као појединци...

Козоцид, инсцриран истинитим догађајима, био је добра метафора да се проговори о људском менталитету, карактеру и кварљивости људске природе. Али и о пољитици и онима који се њишу како ветар дува, а код нас овде увек неки враћу дува, иеула никад не сјава...

● Козе су козе, овце су овце, а људи се често понашају као овце. Људи су врста која очигледно не може да се поправи, склона да ствара проблем и себи и другима. Позориште је и настало из потребе да се каже шта доносе људски карактери, какви су, куда нас воде, на који начин људи могу покушати да поправе међусобне односе и да живот, и себи и другима, учине лепшим. Нажалост, у околностима мука и невоља, увек се испостави да је лако у добру добар бити. Али кад наиђе нека мука, отворе се неке ствари, неки амбиси и види се да нико није невин. Сви имају неко своје парче кривице. Све то у недостатку оне личне храбрости појединца, јер ми увек очекујемо да колектив стане иза нас, да неки други људи стану иза нас. Заборављамо да појединци чине колектив. Храброст почива на појединцу. Група, цели колектив, на неки начин обавезан је према себи и према другима, и према прецима и потомцима, да буде храбар. У своје име. И онда добијате масу која нешто може да промени. Морамо да променимо себе.

Зашто је тако мало појединачних храбрости, храбрих појединаца кад живимо у друштву које нуди бесконачни простор информисаности, умрежавања с другим људима, исмишљеницима или бар мишљеницима, кад можемо да чујемо и видимо друга искуства?

● Зато што смо размажени – могућност избора је огромна, зато што нас опседају сви могући хватачи пажње и људских душа, брзо се ломимо на материјалне бенефите. Тако је како је. Човек никако да се врати себи. Верујем да ће овај период негде бити забележен као период декаденције цивилизације. Све иде према нечему – да не будем баш превелики песимист

– што ми се не свиђа. Овај текст је смештен у неки период, у комично, али он је подоста и оовремена трагедија. Госпођа Вида Огњеновић је на прави начин написала и режирала ову причу и мотивисала нас глумце и целу екипу. Сигуран сам да могу овако јавно да јој захвалим, у име свих у Градском позоришту Подгорица и гостију у представи, пошто је пола ансамбла из ЦНП-а ту с нама, а ту је и драги колега Игор Ђорђевић из НП Београд. Диван рад, посебан однос према свим људима у екипи. Тако нешто досад нисам доживео, са толико бриге, пажње, љубави, дисциплине, ауторитета који је постављен из њене добре воље да све буде како треба и да сви буду задовољни. Сви смо уживали радећи с њом. Надам се да ће бити још прилике да сарађујемо.

Живимо у времену у којем су појединци власници наших судбина, пречестито људи танких биографија и дебелих образа. Једној таквој власника шућих живоћа итраише у овој представи. Кад знаш све о свакоме, ти му дођеш неки стручњак за све... То је доста шизофрена работа...

● То је контрола и аутоконтрола. Цензура и аутоцензура. Заправо контролишете, фрик контрол сте, то је некад читав систем, опасан, опасно стање. Знате да неко о вама нешто зна, а ви не знате ни где је тај, ни шта зна, ни колико, ни за шта ће му то послужити. Врло узнемирујуће. Нисте сигурни, а кад човек није сигуран – почне да се плаши – а страх је највећи непријатељ слободе. Слобода нас одређује као особе, рећи оно што мислите, имати неки став у односу на искуство које имате. Не желим да делим савете, не могу ни сам да раскрстим многе ствари, можда ни сам нисам превише храбар у неким стварима, али покушавам и бар имам тај осећај људскости да не могу спавати кад не урадим оно што сам морао...

У вашој представи прво жена даје глас, прва се буну, изговори истину коју сви ћуше. Све су представе на овом Позорју о тој женској побуну, мање или више.

● Да, да, две бивају и ухапшене на крају приче. Нису могле да издрже да не кажу истину.

Тако завршавају они који јасно кажу истину, од Џулијана Асанжа до жене која пријави мужа полицаји а после, умесито заштити, добије мацолу у главу.

● Престрашно. Генерално, мислим да су жене храбрије од мушкараца. Мање размишљају о себи лично и свом животу. Своје потребе не стављају испред других. Ваљда је то природно, имају инстинкт мајке, заштите детета. И зато ми морамо да учимо од жена.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

Фото: Б. Лучић

ПОЗОРЈЕ МЛАДИХ

Франсис Вебер: ВЕЧЕРА БУДАЛА НОВА академија уметности Београд

Студенти II и III године глуме
Класа: Љубиша Ристић, проф.
Асистент: Љиљана Тодоровић
Режија: Јелена Ристељић

Није лако бити интелигентан

Будала је ту да свету буде лепше. Одабрати најслабијег, оног за којег смо уверени да нема снаге и могућности да нам се супротстави и угрози нам углед и упропасти „забаву“ – то није одлика јаких, већ одлика духом слабих, оних који немају све(т) у себи, без обзира на позицију моћи коју заузимају. На слабе ударају само слаби, они јаки пажљивије бирају своје битке. Но, пошто ово није прича о стварности и ономе што гледамо, сваког дана и свугде, нити моменат психосоциолошке оцене Веберовог дела, покушаћу да кажем реч-две о булеварској комедији забуне коју смо видели на сцени Позоришта младих (иако нам је прича о стварности драга и позоришту одвајкада блиска).

НОВА академија уметности Београд (класа проф. Љубише Ристића) представила се текстом Франсиса Вебера *Вечера будала*, у неким тренуцима бекетовски интонираном, бавећи се темом која представља израз против деградације свега људског и свега што одликује друштво. Ритам ове представе условљава комични заплет, а глумци, у складу са својим представљачким моћима, одиграли су ову комедију заблуде у једночасовној редитељски добро замишљеној представи. Поред квалитетног текста, глумци су дали све од себе да изнесу комплексне дијалоге, урнебесне и апсурдне садржине, са моралистичко-ироничним крајем. Реч је о доброј реалистичкој комедији, која је у жанровском смислу слична водвиљу и грађанској комедији. Представа у режији Јелене Ристе-

Фото: М. Блашковић

љић почиње организацијом вечере чији је циљ да одбрана *будала* учини вече забавним и да се од тога начини фарса. Пјер Брошан у изведби **Марка Тополовачког** организује вечеру, те је отказује, иако позвана будала Франсоа Пињон, у изведби **Уроша Нововића**, ипак долази и потпуно изокреће планове организатора вечери. Будала се показује интелигентним играчем, што показује и последња реплика („Није лако бити интелигентан“), а господин Брошан очекује да буде позван на следећу *вечеру будала* уверен да ће својом наивношћу поразити све позване будале икада.

У представи, од које се очекивало да изазове гомилу смешних заплета, играју још и **Дејана Џинић** (Кристина Брошан), **Михаило Перишић**, **Елдар Зубчевић** (Аршамбо), **Марко Панајотовић** (Само Леблан), **Магди Ел-Асраг** (Марлена), **Габриела Ацић** (Лисјен Коњал) и **Лука Павловић** (Паскал Мено). Глумачка екипа је добро уиграна, то је чињеница, преневши одабран текст стериданској публици која је изашла задовољна из сале. Ипак, на једну ситуацију нису били спремни и дочекали су је неверљиво – на аплауз на крају представе. Када је посао обављен ваљано, награду треба примити часно! Јер свет не реагује ако за реакцију ниси спреман!

Иако је реч о комедији, представа носи озбиљно питања с почетка текста – ко је у тој комедији живота будала, а ко је паметан? То се, попут расплета у овом комаду, углавном види у последњем чину, у последњој сцени, након свих заблуда и подсмешљивих ситуација. Требало би, дакле, играти попут Франсоа Пињона – јер је он знао оно што други нису – будала можеш бити само онда ако ниси свестан да играш будалу. Ако знаш шта играш – онда у игри уживај и играј се!

Милена КУЛИЋ

Фото: М. Блашковић

Вилијам Шекспир: САН ЛЕТЊЕ НОЋИ
Факултет драмских и филмских умјетности
Универзитет „Синергија“ Бијељина
 (Република Српска, БиХ)

III година глуме

Класа: Љиљана Благојевић, проф.

Асистент: Николина Богдановић

Вилински ход

Представом *Сан летње ноћи* у изведби студената глуме Факултета драмских и филмских умјетности Универзитета „Синергија“ Бијељина завршено је овогодишње позорје младих. Најбројнија глумачка поставка сачињена од студената из класе проф. Љиљане Благојевић и Николине Богдановић извела је Шекспиров комад, његову зрелу комедију, коју одликује богатство заплета и суверено владање комичним драмским обликом. Богатству ове драме доприносе и ликови који се налазе на више нивоа реалности: онострана шумска створења, романтични љубавници, реалистичне и приземне занатлије и фиктивни ликови из игре о Пираму и Тизби. Лепота преплетених светова одише сложеносту драмског заплета која је доведена до виртуозитета. Преплиће се чак пет прича: о венчању атинског војводе Тезеја и амазонске краљице Хиполите, доживљаји младих атинских љубавника Хермије, Лисандра, Хелене и Деметра, свађа вилинског краља Оберона и краљице Титаније, припрема аматерске представе о Пираму и Тизби, и сама трагична љубав Пирама и Тизбе, која

Фото: М. Блашковић

чини садржај те „драме у драми“. Све те приче међусобно су повезане у праволинијски след догађаја свеprisутним мотивом љубави, који се у овом или оном облику, занесењачком или сталоженом, комичном или трагичном, узвишеном или приземном, појављује кроз цео комад.

Летња ноћ односи се, као што је познато, на ноћ 23. јуна, најкраћу у години, која је у енглеском фолклору била повезана са одласцима у природу, забавама на отвореном и веровањима о посебно снажном деловању натприродних бића у то доба године. Ту причу су студенти глуме изнели у занимљивој форми, стилски и глумачки хомогено, стварајући својеврсну магију ноћи пред публиком, посебно заносном игром беле постеле. Похвала за све глумце: **Александар Којић** (Тезеј), **Јелена Поповић** (Хиполита), **Дејан Тошић** (Егеј, Петар Дуња), **Александра Милисављевић** (Хермија), **Лука Павловић** (Лисандер), **Немања Станковић** (Деметар), **Тамара Милојевић** (Хелена), **Ђорђе Николић** (Филострат), **Стефан Миливојевић** (Оберон), **Дејана Радаковић** (Титанија), **Марта Микић** (Пук), **Немања Церовић** (Вратило), **Анђела Стојановић** (Фрања Фрула), **Ђорђе Николић** (Тома Њушка), **Горица Живановић** (Душица), **Јована Младеновић** (гладница). Виле су чаробно играле **Анђела Стојановић**, **Горица Живановић** и **Јована Младеновић**.

Редитељски одлично замишљено, а глумачки добро изведен је комад чији извор можемо пронаћи у Овидијевим *Метаморфозама*, Плутарховим списима о Тезејевом животу, Апулејевом *Златном мајарцу*, Чосеровим *Канџерберјским причама*. Складном и духовито грађеном позоришном представом студенти ове глумачке класе представили су се врло успешно на Позорју младих.

Милена КУЛИЋ

Фото: М. Блашковић

Округли сто: Козоцид

Масовно убијање мишљења

На Округлом столу, одржаном одмах након представе *Козоцид*, по тексту и у режији Виде Огњеновић, а у извођењу Градског позоришта Подгорица, учествовали су ауторка драме, уметнички директор Душан Ковачевић, те глумци Игор Ђорђевић, Миљивоје Мишо Обрадовић, Дејан Ђонових, Дубравка Дракић и Ивана Мрваљевић.

На почетку Округлог стола, модераторка **Ана Тасић** истиче је да у представи приметан повратак традиционалног драмског текста чврсте структуре. Подсетила је да је текст настао према историјским чињеницама и замолила ауторку да објасни однос између историје и фикције.

Гласање публике за најбољу представу
Козоцид – 4,66

Вида Огњеновић најпре је захвалила стериданској публици на фантастичном пријему представе, рекавши да се у позоришној сали одиграо својеврсни дијалог између публике и глумаца, будући да су реплике током трајања представе поздрављане аплаузом, што је знак да су се гледаоци и актери на сцени одлично разумели.

– Историјска је чињеница да је у Југославији постојала забрањена држања коза – наставила је ауторка. – Како их је највише

било у Црној Гори и Лици, ти делови Југославије највише су настрадали. Људи су смишљали разне начине како да сачувају козе. Не би имало никаквог смисла о томе данас писати, да није чињеница да се исхитрене одлуке, донете без претходног разматрања и дијалога о њима, што је карактеристично за идеолошке државе, код нас и данас доносе. Писала сам о прошлом времену мислећи на данашње, а публика ми је смехом и аплаузом показала да то препознаје.

Уметнички директор Градског позоришта Подгорица **Душан Ковачевић** надовезао се речима како верује да ће представа имати дуг живот. Без обзира на то што се радња дешава у послератној Црној Гори, представа кореспондира с овим временом, али и другим географским просторима, оно што се догађа у представи збива се и у другим земљама.

Ана Тасић затим је поменула да представа говори о апсурдима политике и упитала је ауторку и редитељку да ли су већа инспирација апсурди оног или овог времена.

– Лакше подносимо оно што се догађало у историји. Тешко подносимо апсурд у данашњем времену, јер смо сада ми његове жртве. Не бих ни писала о догађајима који би данас за нас били само нека далека сенка – одговорила је **Вида Огњеновић**.

Водитељ Округлог стола **Игор Бурић** подсетио је да је ових дана на Позорју било много речи о политичности у позоришту, о томе да ли су метафоре довољне или са сцене треба да се пошаљу јасније поруке, па је замолио ауторку драме да изнесе мишљење о томе.

– Театар се не може изводити као аморфна уметност, која се не тиче друштва и не дотиче га се. Међутим, некада су

Фото: Б. Лучић

те друштвенополитичке прилике веома чудне, готово несношљиве, па театар мора да прибегава драстичним средствима, да говори пропагандно, директно и без метафоре. Али и театар има право и да остане театар и да се себи својственим средствима бави политиком. Ово је драма о угњетавању сопственог мишљења, драма о томе како се од људи тражи да постану овце, које погнуте главе гледају само травке и никад поглед не упере у небо. Ово је драма и о корумпирању, о томе како човек полако пристаје на све, све прихвата или постаје „овцокоз“. Дакле, постаје дволичан. Мислим да је та политичка дволичност убитачна по свако друштво и по сваки народ – закључила је **Вида Огњеновић**.

Бурић је прокоментарисао да је драмско писмо ауторке карактеристично по томе што су ликови помно разрађени, сваки има своју предисторију и јасно одређено место у драми.

– Позориште је уметност људи о људима и са људима. Позориште постоји само ако има дијалога између публике и онога што се догађа на сцени – рекла је **Вида Огњеновић**. – Философи кажу да нема два иста човека на свету. Ако имам десет улога, то не могу бити исти људи. Народ је састављен од различитих људи. Мени је стало да сваки мој лик има свој постамент, свој поглед на свет и свој циљ на сцени. Сцена не може бити предикаоница, не може један човек да изађе и каже своје мишљење. Сцена служи за то да изађе више људи и свако од њих изнесе властити поглед на свет. Мора их бити више, како је то и у реалном животу. У овој драми говорим и о грешкама једног друштвеног уређења које је овде имало велике шансе, али их је прокоцкало, пре свега јер је говорило о народу а да га није познавало. Борили су се за мноштво, не познајући никога одређено. Такве грешке одлика су овог поднебља и дешавају се и данас.

Ауторка се осврнула и на дијалог између доктора ветерине и председника општине, као симболичан сукоб човека који говори у име струке и оног што говори из идеолошке позиције. Тиме је хтела да покаже да је идеолошка држава у суштини нехумана, не води рачуна о човеку.

О женској побуни у земљи окорелог патриотизма

Чланови овогодишњег Жирија открили су своје прве асоцијације кад су чули мото фестивала „Побуна – женски род“

Редитељ Душан Петровић

Побуна – последица неправде. Ко доживи неправду, буни се. Наравно, различите су последице побуне и различити су исходи. Нису све побуне успешне, чак већина њих није. Многе се десе само унутар човека, не десе се ни гласно, ни јавно. А о најзначајнијим побунама пише у историјским књигама.

Женски род – пре свега сам присталица оног учења да свако у себи има и мушку и женску страну и да та подела није тако буквална као са позиција, не бих чак рекао ни религијских, него неких цркава. Пошто раздвајам религију од цркве. По мени је у том смислу питање женског рода, ако говорим као мушкарац, познавање и себе, а не само особе која је поред тебе.

Фото: Б. Лучић

Модератор је у разговор увео глумце. О улози Прешједника најпре је говорио **Миливоје Мишо Обрадовић**.

– Мој лик искрено верује у оно о чему говори, у то нема сумње. Међутим, проблематично је што не проверава ништа од оног што му долази одозго, као наредба од надређених. И данас је проблем што се нижи чиновници труде да обављају своје задатке који стижу са виших инстанци, не узимајући у обзир да ли то има смисла или нема. Грешка мог лика је што безусловно сервисира власт. Свугде имамо те председнике, не мора чак бити ни председник државе у питању, може бити било ко, неко ко жели да се истакне и наметне своју вољу, а заправо је све то привид.

Београдски глумац **Игор Ђорђевић**, који тумачи лик Професора, рекао је да му се допало што глуми човека који брани струку.

– Занимљиво би било знати какве је последице мој лик Рашко Марић сносио због својих поступака. Очито је да код нас постоји традиција одстрањивања стручних људи. Струка и професионализам подразумевају морал, а морал се овде никад није много ценио. И не само овде. Власт има инстинкт за самоодржањем, па тако само сметају људи спремни да се боре за оно што знају. Отворите данас било које новине и свугде ћете наћи примере како се одстрањују људи из струке. Не знам како ће се све то завршити. Због тога ми је драго што играм баш овај лик. Пуно ми је срце што глумим човека који не да на свој позив. Није чак ни ствар само у хуманости, то је питање одбране науке. Највише ме је инспирисао жар којим брани струку. Ретки су људи који смеју тако јасно и гласно да бране своје мишљење.

У улози дебеовца Божа Досијеа видели смо **Дејана Ђоновића**. О свом лику глумац каже да му лик који игра није тако драг као

колеги Игору Ђорђевићу његов Професор, али јесте чињеница да су такви ликови и данас међу главним стубовима друштва.

– Плаши ме чињеница да о сваком од нас, ако је потребно, у сваком тренутку могу да се извуку подаци. Запашујућа је и сама помисао да смо стално посматрани, а не знамо ни ко ни када нас неко посматра.

Из публике се затим јавио **Дејан Ђурагић** који је прокоментаришао да су га и текст и интерпретација Игора Ђорђевића подсетили на *Живојинићску фарму*. **Вида Огњеновић** каже да није имала на уму Орвелов роман и ликове, док глумац не одбацује ту могућност

– Многе ствари делују на нас, а да ми тога нисмо свесни. Ма колико ми то не желели да признамо, глумац добија сигнале из подсвести и не могу да тврдим да нисам нешто покупио и од Орвела – одговорио је **Ђорђевић**.

Вида Огњеновић захвалила је читавом ансамблу, нагласивши да су сви глумци током рада на представи били изузетно пажљиви, тачно су разумели шта треба да раде. Истакла је да су се сви на почетку одредили како никоме не желе да се ругају, већ да откривају особине својих ликова и једноставно их прикажу на сцени.

– Незахвално је ругати се било коме. Гогољ на крају *Мртвих душа* каже: „Чему се смејете? Себи се смејете.“

О сведеној и смиреној режији, редитељка каже да је с глумцима имала договор да се неће лудирати нити „комендијати“, будући да представа говори о врло озбиљној теми.

– Хтели смо ову тему да осветлимо са разних страна и на разне начине. Хумор овде није ни најмање забављачки, а није ни ругалачки. Интересовало нас је да говоримо о лажима, преварама и манипулацији, а за забаву ћемо лако.

У разговор се укључио и женски део ансамбла.

– Ја играм Јоку, удадбеницу из добре куће која може да бира, помало је размажена и расположена за поигравање – почела је најпре **Ивана Мрваљевић**. – Из данашњег угла, мени је она занимљива као представница младих који под утицајем средине и околности одустају од својих идеја о животу. Она следи свог перспективног вереника, као што је претходно слушала своје родитеље. Нажалост, и данас се много младих лако повинује правилима других.

Дубравка Дракић каже да су глумци имали важан задатак да савладају језик којим је Вида Огњеновић написала драму, будући да су сви из различитих делова Црне Горе и не говоре истим дијалектом. Редитељка је била веома прецизна у лекторском раду с глумцима, како би они верно представили језик простора на коме се дешава радња.

– Осим тога, подсетила бих, будући да играм Стану, председницу АФЖ-а, да је та организација била изузетно јака и веома популарна. Нажалост, Партија је врло брзо укинула Антифашистички фронт жена и ја бих волела да Вида сада напише драму о томе колико су жене тада биле јаке и солидарне. Она наша сцена са плетењем и игнорисањем онога што покушавају да нам наметну на састанку, можда је прави пример те побуне која је у духу теме овогодишњег Позорја.

Бојана ЈАЊУШЕВИЋ

СТУДЕНТ КРИТИЧАР: КОЗОЦИД

Заводљива сатира Вида Огњеновић

Синоћ је на сцени „Пера Добриновић“, у оквир 64. Стеријиног позорја, пред публиком која се није устезала од честих кикота, одиграна шармантна комедија Вида Огњеновић *Козоцид*. Ова драма критикује свеколику безобзирност власти која не преза ни од чега да би постигла своје циљеве, али и летаргичност друштва, које није способно за побуну, чак и кад се захтеви власти очигледно косе са логиком и здравим разумом.

Радња комада је прилично једноставна: У послератном црногорском селу, власт је наредила да се уклоне све козе како би се отворио простор за индустријализацију села. Сељани се противе оваквој одлуци, али међу њима нема јединства, нити воље за побуну, све док их не подржи стручњак, Профисор, ког уверљиво и срдечно тумачи Игор Ђорђевић. Међутим, у средини која је научила да се мири са својом судбином, Профисор остаје усамљени појединац и његово залагање за здрав разум и истину бивају узалудни.

Иако комад није богат радњом, реализован на сцени, он без проблема држи пажњу публике. Као редитељка властитог комада, Вида Огњеновић је пуну пажњу фокусира на текст и несумњиво нам показала да је за добру представу довољна добро исплетена реч. У оваплоћивању речи значајно су допринели глумци који су прецизно и уверљиво тумачили своје улоге, стављајући у први план неодољив језик којим Видини комади увек плене. Сведена сценографија Герослава Зарића такође је допринела фокусу на текст. На сцени су стајале беле трибине, једно дрво и једна коза, дочаравајући нам осећај пустоши црногорских брда.

Велико је умеће са минималном режијом, минималном сценографијом и минималном радњом, како представа одмиче, све више придобијати публику. Стога бих рекла да недостатак радње никако није мањкавост текста, већ поступак који је у складу са оним о чему се у овој представи ради, а то је летаргичност друштва. Док се сељани врте у круг у немогућности да се договоре, они постају све смешнији. А што се више публика смеје ликовима ове драме, то је све јасније да се смеје самој себи.

Фото: Б. Луцић

Међутим, друштво није остало пуки колективитет. Увођењем лика Божо Досије, ког игра Дејан Ђонових, Вида Огњеновић нам је ставила до знања да у сваком „козоциду“ постоји лична одговорност. Божо Досије је „човек који све гледа изнутра“ и који с времена на време замрзава радњу како би нам скренуо пажњу на досијее учесника, истичући лицемерје сваког појединачно. Божо нас тако подсећа на власт која све види и све зна.

Упечатљиву улогу Пресједника Миливоја одиграо је Мишо Обрадовић. Његово тумачење председника подсећало је публику на актуелног председника Србије, па је читава сатира добила снажну ноту актуелности. Обрадовић је својим тумачењем тако нагласио метафору читавог комада која разоткрива вечне механизме који спречавају људе да се боре за оно што је логично, истинито и праведно.

Као права комедија нарави, ова представа нас благо и нежно подсећа на принципе којима се као друштво увек водимо: Ако се отарасимо коза, биће нам боље. Зашто је тако? Не знамо, ваљда ови горе знају. Ако не знају ови горе, онда сигурно знају ови изнад њих. А можда нам и неће бити боље. Можда ипак они ништа не знају, него раде против нас. Али ко сам ја да се буним? Уосталом, није нам коза ни толико потребна кад имамо овце. Преживећемо и без козе. Неправедно према кози? Нема везе. Коза не може да се буну. И тако у друштву остају све саме овце.

Драгана МИЉКОВИЋ
IV година драматургије
Академија уметности Нови Сад

ЈУЧЕ НА ПОЗОРЈУ

Почела јавна читања драма студената драматургије Академије уметности Нови Сад

Поетски наступи

На сцени Новосадског позоришта јуче је почела серија јавних читања драма студената драматургије Академије уметности Нови Сад које организује позориште *Промена*. Ово позориште, први пут основано 1978. године, поново је обновљено 2015. и негује озбиљан приступ стваралачком раду, који су наметнуле прве генерације *Промене*, из чега произилази, пре свега, потреба за квалитетном представом и задовољном публиком. Поред позоришних представа, *Промена* организује и својеврсне поетске вечери, где публика има прилику да присуствује јавним читањима драмских текстова студената драматургије са Академије уметности Нови Сад, под менторством проф. Марине Миливојевић Мађарев. Након читања, публика је позвана да остане на кратком разговору са глумцима, редитељима и писцем.

Серија јавних читања почетак је пројекта „Промена на Стеријиним позорју“, а прва драма која је читана јесте комад *Звезда ни човек Драгана Миљковић*. Режија јавног читања поверена је Тамари Кострешевевић и Матији Ђедовићу, а драму су читали глумци, студенти Академије уметности у Новом Саду – Алекса Јовчић, Стефан Старчевић, Сара Симовић, Емилија Милосављевић и Уна Беић.

Фото: М. Блашковић

Серија читања драмских текстова трајаће до недеље, 2. јуна. У суботу (15h, 17h) на Малој сцени Новосадског позоришта читаће се две драме. Најпре, у режији **Милане Никић**, чућемо драму **Дивне Стојанов** *Love me, Tinder*, коју ће читати Исидора Влчек, Ана Кесеровић, Игор Грекса, Стеван Узелац и Вукашин Ранђеловић. Драму **Марије Пејин** *Песник, ајаш и професи* читаће Ана Рудакијевић, Јелена Лончар, Дарија Вучко, Никола Кнежевић, Пеђа Марјановић, Федор Ђоровић, Стеван Шербечија, Милош Лазић, Стефан Бороња, Александар Сарапа и Стефан Тајбл, док режију потписује Иван Вања Алач.

Како се код нас изобичајило јавно читање драмских текстова, које се иначе у свету често практикује, сусрет са новим драмама студената драматургије може се само дочекати добро дошлицом и пожелети да позоришне куће и даље приређују овакве догађаје, који донекле надокнађују празнину нашег позоришног репертоара која је настала знатним смањивањем броја драмских премијера, као и проређивањем гостовања позоришних ансамбала из земље и иностранства.

Милена КУЛИЋ

Женског је рода, и доминирала је
Киша поново долази

Киша поново долази,
пада на мене попут сећања,
попут нове емоције...
Да ли и код тебе киши?

...Киша поново долази,
пада на мене попут трагедије,
цепа ме попут нове емоције...
(Eurythmics, *Here comes the rain again*)

Дани књиге

(друга сесија)

Антологија „Нова словачка драма“

Нове драме окосница репертоара словачких позоришта

Једна велика, несвакидашње значајна вест за наше просторе и један пажње вредан и леп предлог чуо се јуче током друге сесије Дана књиге. У исто време, пред гостом, једним од писаца млађе генерације из Словачке, Нови Сад се осрамотио.

Вест: Седамдест одсто репертоара словачких позоришних кућа чине нови драмски текстови словачких аутора!

Предлог: Године 2021, када Нови Сад постане европска престоница културе, уприличити сценско читање драме *Ајншјајнова жена* Петера Павлаца. Овда драма је, између осталих, уврштена у антологију *Нова словачка драма* која је промовисана на јучерашњим Данима књиге на којима се и ове године презентује запажена продукција Издавачког центра Стеријиног позорја.

Срамота: Гост Стеријиног позорја и Новог Сада писац Петер Павлац, вођен личном знатижељом, био је, како је испричао, у Кисачкој улици, да посети кућу Милеве Марић Ајнштајн, о чијем односу са генијалним супругом Албертом и говори његова драма. Није, уверени смо, из пристојности, рекао да тамо није затекао ништа сем једне табле...

– Књига пред нама је прва антологија иностраних драмских текстова – нагласио је модератор сесије **Александар Милосављевић** и рекао да „словачка драма кореспондира са трауматичним временом у коме живимо, карактеришу га глобализација и транзиција (која у Србији траје од када се Тито разболео). Последице тих траума рефлектују се и на савремено драмско стваралаштво које обухвата сензибилитет времена и реакције писаца.

У Антологију су уврштене драме Јање Јурањове, Вилијама Климачека, Петера Ломњицког, Дода Гомбара, Владиславе Фекете, Валерије Шулцове и Романа Олекшака, Петера Павлаца, Петера Шерхауфера и Самуела Ховањца. Дrame је превела **Зденка Валент Белић**, а уз двојицу писаца (**Павлац** и **Ломњицки**) у разговору су учествовали и **Владислава Фекете**, припређивач антологије и заступљена ауторка те **Зузана Уличанска**, критичарка и шефица Словачке секције мреже АИСТ.

– У Словачкој се десило нешто што прижељкујем и код нас – писци не чекају да неко њихове драме стави на репертоар, већ сами организују позоришта! Та потреба је омогућила специфичну атмосферу у којој писци сами стварају услове за настајање позоришних представа – рекао је модератор **Александар Милосављевић**, најављујући Владиславу Фекете, драмску списатељицу, редитељку, театролошкињу на челу Позоришног института у Братислави, назвавши је свестраном и потпуном театарском личношћу.

– Антологија је избор најрелевантнијих драмских писаца, најигранијих и најнаграђиванијих у Словачкој. Књига је први избор словачке драме преведен на српски језик и велики помак у словачко-српским театарским контактима, својеврсно драмско упознавање, прекорачење реалних и фиктивних граница – рекла је **Владислава Фекете** и обелоданила најважније моменте десетогодишњег рада у праћењу и промовисању драмских писаца млађе генерације у Словачкој. Резултат тога је да у словачком позоришту аутори драма нису више угрожена врста, већ драматурзи.

Критичарка **Зузана Уличанска** изнела је да се словачка драма разликује од европске по присној вези између друштвених кретања и структуре драмског текста. Преко словачке драме (слично као и у Србији) филтрирају се фрустрације и анализира психологија савременог живота.

– Писање драме подразумева проучавање прегршт материјала. Мене у раду занимају историјске личности. Захваљујући кореспонденцији са Барбаром Волф из Института у Јерусалиму, дошао сам до два врло важна писма које су 1933. године разменили Милева и Алберт Ајнштајн. У њима се могу наслутити појединости из драматичног, последњег сусрета породице који се догодио непосредно пре но што је Алберт из Цириха морао да побегне у Америку пред фашистима који пале његове књиге. Та писма никада нису била објављена, био сам врло узбуђен овим сазнањем, моменат катарзе у њиховом животу је мој мотив у писању – испричао је Петер Павлац и „препричао“ извор дела и драму *Ајншјајнова жена*.

На питање како је филолог и филозоф по струци „ушао“ у позориште, **Петер Ломњицки** је одговорио: „У комадима полазим од филозофских теза, али то је само игра. Тако у драми *Кайиштал* нисам хтео да промовишем левицу. У њој радња није компактна, неповезана је, разбијена, дигресивна и вишезначна. Трудим се да моје драме имају и језички квалитет. Сваки комад пишем другачије, али не стварам класичан драмски текст, већ заснивам комаде на фрагментима.“

Без врсног превода **Зденке Валент Белић** ове антологије не би ни било. Она је набројала чињенице и дешавања без којих оваква књига не би могла да настане. То су, пре свега, нови и квалитетни драмски текстови који настају у Словачкој, финансијски моменат, распложен уредник издавачке делатности (у случају Стеријиног позорја др Зоран Ђерић, који добро познаје словенске језике), и сарадници на овом пројекту у Стеријиним позорју.

Б. ОПРАНОВИЋ

Фото: М. Блашковић

Отворена изложба

„Једна кућа, две позоришне приче: Иван Хајтл и штампарија ‘Талија’”

И Новосађани и многобројни туристи којима је Улица Лазе Телчког незаобилазна дневна и вечерња дестинација, а нису поклоници театра, осетиће ових дана дах Стеријиних позоришних игара – Српско народно позориште, деца и унуци Ивана Хајтла, Color Media Communications и Стеријино позорје организовали су уличну изложбу плаката из прошлих времена Српског народног позоришта и фотографија из богатог глумачког репертоара маркантног и омиљеног глумца СНП-а Ивана Хајтла.

Изложба је отворена пред кућом број 5 у Улици Лазе Телчког, где се, до пре 15 година, налазила позоришна шампарија „Талија”. Пре него што је после Другог светског рата припала СНП-у, кућа у Змај Јовиној 7, са задњим делом у Улици Лазе Телчког 5, припадала је трговачкој породици Милутиновић. Од 1958. до 1984. у главном стану, у кући у Змај Јовиној, живео је чувени Иван Хајтл.

Фото: М. Блашковић

Пролаз преко пута Змај Јовине 7 носи Хајтлово име. У обе улице и у пролазу постављени су репринти плаката (из Архива Српског народног позоришта) неких од многобројних представа у којима је блистао глумачки таленат Ивана Хајтла. Између осталих, *Земља Молине Удовички*, Стеријин *Цандрљив муж*, *Даћа Ференца Деака*, *Сакуљани*, *а о кайишталу* Зорана Петровића, *Избирачица* Косте Трифковића, *Пој Ђира* и *Њој Сјира* Стевана Сремца...

Изложбу је отворила покрајинска секретарка за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама Драгана Милошевић. У име компаније Color Media Communications говорио је Роберт Чобан, испред породице Јована Вазих, унука Ивана Хајтла, као и др Зоран Ђерић, управник СНП-а.

Б. О.

У СУСРЕТ

65. СТЕРИЈИНОМ ПОЗОРЈУ 2020.

Позоријански блокбастери

(Без финансијског ефекта. Није ово Бродвеј!)

1982: Уједначена расподела награда: *Дундо Мароје* (ХНК Загреб): представа, режија (Ивица Кунчевић), глума, Округли сто критике; *Цинцари или Корешћоденција* (Злајно руно Б. Пекића): адаптација (Б. Михајловић Михиз), глума, костими.

1983: *Хрвајски Фауст* Слободана Шнајдера у два виђења: ЈДП: представа, режија (С. Унковски), Округли сто критике; Казалиште „Аугуст Цесарец” Вараждин: глума, Ванредна за пројекат у целини (Петар Вечек, режија, сцена, костим). Наравно, С. Шнајдер је награђен за текст.

1984: *Госпођа Глембајеви* („Гавела” Загреб): представа, режија (П. Вечек), глума, Ванредна за сценографију, Округли сто критике; *Балкански швијун* (ЈДП): драмски текст, глума; *Дубровачка шрилојија* Војновића (ХНК Загреб): глума, сценографија, костим.

1985: *Срећна Нова 1949!* Гордана Мићића (МНТ Скопље): представа, режија (С. Унковски), глума, сценографија; *Ана Рудија Шелига* (СМГ Љубљана, рд. Душан Јовановић): драмски текст, глума, костим, Округли сто критике.

1986: *Пушчујуће позориште Шојаловић* (ЈДП): представа, драмски текст, режија (Д. Мијач), глума, Округли сто критике.

1987: *Родољубци* (ЈДП): представа, глума, костими, Ванредна за режију (Д. Мијач), Округли сто критике; *Свети Георгије убија аждаху* (СНП, рд. Егон Савин): драмски текст, глума, сценографија; *За добро народа* Цанкара (Словенско гледалишче Трст): режија (Душан Јовановић), глумачка рола.

1988: *Ружење народа у два дела* Селенића (ЈДП): драмски текст, глума, сценска музика; *Сумњиво лице* (Гледалишче Трст): режија (Душан Јовановић), глума; *Људождери* Грегора Стрнише (Гледалишче Нова Горица): глума, сценографија, костими; *Клаустрофобична комедија* (Звездара театар): глума, Награда за текст комедије, Округли сто критике; *Црна рупа* Г. Стефановског (МНТ, рд. П. Мађели): глума, Ванредна за драмски текст.

1989: Почетак краја заједничког позоришног простора: *Три чекића (о срју да и не говоримо)* Деане Лесковар (СНП): режија (Е. Савин), глума, сценографија, Округли сто критике; *Леја Вида* Цанкара (Гледалишче Трст): представа, музика, Ванредна за режију (Мета Хочевар); *Ново је доба* Сенише Ковачевића (Београдско драмско): драмски текст, глума.

Приредила Александра КОЛАРИЋ

НОВА ИЗДАЊА СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

СЦЕНА – ЧАСОПИС ЗА ПОЗОРИШНУ УМЕТНОСТ

Број 1/2019.

Број 2/2019.

Овај број „Сцене“ донекле је специфичан. Основна тема коју прати односи се на један важан и занимљив, али нажалост 'скривени' аспект театарске уметности. У најкраћем – у овом броју испитујемо место и значај позоришта у животу особа са сметњама у развоју. Покушали смо да не тако често третирану тему обухватимо из више аспекта с обзиром на то да смо крочили у област која није предмет само једне струке. Та 'територија' је вишеструко сложена, у одређеном смислу тајновита и по много чему неухватљива за збир дисциплина које се њоме баве. Поставили смо питања. Добили смо одређене одговоре. У овој области, чини се, одговори нису и не могу бити једнозначни и дефинитивни. Због свега најављеног није погрешно рећи да је нови број „Сцене“ један од могућих осврта на моћ позоришне уметности. Ако је позориште место преиспитивања човекове позиције у свету који га окружује, онда је тема којом се бавимо велика потврда моћи позоришта. Ако је позориште место које, барем у детаљу, може и треба да утиче на побољшање тог света, онда је тема којом се бавимо велика потврда моћи позоришта. Ако је позориште место где се лаж и истина разликују боље него у животу, онда је тема којом се бавимо велика потврда моћи позоришта. Најзад, ако је позориште место где се подизањем завесе бришу границе између света стварности и света представе и које испуњава исконску човекову потребу за игром – онда је тема којом се бавимо опет велика потврда моћи позоришта.

Некако је уобичајено да, када су у питању особе са сметњама у развоју или инвалидитетом, прво помислимо на *немогућности*. Немогућност да се хода, немогућност да се говори, види, чује, савлада, разуме... Овај број „Сцене“ тврди супротно, јер текстови у овом тематском блоку говоре о *МОГУЋНОСТИ*. Могућности да се игра, да се пева, глуми, могућности да се траје на сцени са свим оним што сцена подразумева.

Контексту ове теме прилагођена је и рубрика "Савремени светски драматичари" у којој објављујемо три драме намењене искључиво позоришту за наше уметнике и пријатеље.

Други овогодишњи број „Сцене“ појављује се у оквиру најзначајнијег националног фестивала Стеријино позорје, па је, делом, и његов пратећи програм јер нешто садржаја обавезно посвећује фестивалу. Специјално за овај број селектор 64. Стеријиног позорја Светислав Јованов разговарао је са уредником Александром Милосављевићем о проблемима, мотивима, кохезионим елементима, значајним донетима али и недостацима представа у овогодишњој селекцији. Опширан, темељан и занимљив интервју као најавна фестивала.

Као посебност овог броја истичемо прилог „Моја азбука позоришта...“, ауторски текст Роберта Ђулија, значајног европског редитеља који се увек са љубављу и поштовањем сећа наступа својих представа на Битефу, као и југословенских, пре свега театарских, пријатеља. Уз овај текст с поднасловом 'Правила, уметност, магија' објављујемо и интервју са Робертом Ђулијем са којим је током априла у Београду разговарала наша сарадница Оливера Милошевић.

Иностране драмске писце заступа Иван Вирипајев, руски драмски писац, глумац и редитељ, за којег тврде да је идеална комбинација Квентина Тарантина и Андреја Тарковског, а то се најбоље проверава читањем његове интригантне драме *НЛО* у блоку Савремени светски драматичари.

„Сцена“ и у овом броју задржава устаљене рубрике, те ће читаоци пронаћи одличне текстове у тематским целинама посвећеним позоришној историји, теорији, образовању, сценском дизајну... Извештавамо и о новим књигама као и о дешавањима на до сада одржаним фестивалима. Нови број доноси драму *Сага није јули* аутора Ђорђа Косића, један од текстова који је ушао у ужи избор на конкурс Стеријиног позорја за савремени домаћи драмски текст у 2018/19. години.

Милош Латинковић

СУТРА НА ПОЗОРЈУ НЕДЕЉА, 2. ЈУН

11.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: М.И.Р.А.

10.00–13.00 часова / СНП, Камерна сцена

Радионица Стеријиног позорја

Функција репертоара у развоју позоришне куће

Модератор: Жељко Хубач

12.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“

Промоција позоришних издања

**„Сцена“, часопис за позоришну уметност
бројеви 1 и 2/2019.**

14.30–16.30 часова / СНП, Камерна сцена

Радионица Стеријиног позорја

Функција репертоара у развоју позоришне куће

Модератор: Жељко Хубач

16.30 часова / Новосадско позориште, Мала сцена

Промена на Стеријиним позорју

Јавно читање драма студената драматургије

Академије уметности Нови Сад

Стефан Цокић: ОПРОШТАЈНИ ВАЛЦЕР

по мотивима истоименог романа Милана Кундере

Редитељ: Владислав Велковски

Читају студенти Академије уметности

Ментор: Марина Миливојевић Мађарев

19.00 часова СНП, Сцена „Пера Добриновић“

Такмичарска селекција

БОЛИВУД

Текст и режија: Маја Пелевић

Народно позориште Београд

21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“ (публика је на сцени)

Међународна селекција „Кругови“

RUPPENHAUS. KURACJA

(Кућа лутака. Лечење)

Текст: Магда Фертач

Режија: Јенджеј Пјасковски

ТР Варшава (Пољска)

22.30 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Боливуд

како то обично бива
живот из дана у дан
прекида изненадна вест
коју саопштава директорка позоришта:
прича се да у МАЛИ град на граници
долази ВЕЛИКИ боливудски продуцент
који хоће да купи МАЛУ фабрику
и да у њој направи ВЕЛИКИ боливудски
студио
да усрећи МАЛЕ људе
и отвори ВЕЛИКА радна места
а то у МАЛОМ граду није појава честа
(Маја Пелевић, *Боливуд*)

—●—

Ђути, кучко! Твоје локне или твој живот! Пресудом
Подземне Пољске осуђена си на примерно шишање до
главе.
Не, то нисам била ја! То је била моја другарица! Немојте
шишати! Само не косу!
Држе је за косу и вуку по целом стану. Она урла јер зна
да је све ово заслужила.
Зашто баш ја? Зашто? Зато што желим да живим?
(Магда Фертач, *Кућа лутака. Лечење*)